

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 193/2021-60

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou advocatius s. r. o., Palackého 12, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 21C/166/2010 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 21C/166/2010 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 21C/166/2010 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **2 500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Bratislava III **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **680,74 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 4. mája 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21C/166/2010 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľka navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, požaduje tiež primerané finančné zadosťučinenie 8 000 eur a náhradu trov konania.

2. Predmetom napadnutého konania, ktoré začalo na okresnom súde 5. marca 2010 doručením návrhu na vydanie platobného rozkazu [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), je nárok na zaplatenie 21 184,14 eur s príslušenstvom z titulu nezaplatenia úhrady za vykonané stavebné práce a deklarované zhodnotenie nebytového priestoru vo výlučnom vlastníctve sťažovateľky ako žalovanej. Právny vzťah medzi sťažovateľkou ako prenajímateľkou a žalobkyňou ako nájomcom bol založený zmluvou o nájme nebytových priestorov z 30. júna 2008.

- 19. apríl 2010 – okresný súd prostredníctvom registra obyvateľov zisťoval pobyt sťažovateľky,
- 13. máj 2010 – okresný súd uznesením vyzval žalobcu na odstránenie väd podania, ktoré žalobca odstránil podaním doručeným 18. júna 2010,
- 7. jún 2010 – okresný súd prostredníctvom polície prešetroval pobyt sťažovateľky. Na dopyt okresného súdu polícia odpovedala podaniami doručenými 1. a 14. júla 2010,
- 19. august 2010 – okresný súd vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku,
- 28. september 2010 – okresný súd vydal platobný rozkaz,
- 10. november 2010 – okresnému súdu doručený odpor sťažovateľky proti platobnému rozkazu,
- 13. december 2010 – okresný súd zaslal odpor sťažovateľky žalobcovi na vyjadrenie,
- 20. december 2010 – okresný súd nariadil pojednávanie na 11. február 2011,
- 24. január 2011 – okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobcu k odporu,
- 11. február 2011 – pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu pokusu o mimosúdnu dohodu s tým, že žalobca v lehote 15 dní oznámi súdu, či trvá na návrhu,
- 7. marec 2011 – okresnému súdu doručené podanie žalobcu, ktorým zotrval na podanom návrhu,
- 11. marec 2011 – okresný súd nariadil pojednávanie na 1. apríl 2011,
- 1. apríl 2011 – pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol,
- 21. apríl 2011 – okresnému súdu doručené odvolanie žalobcu proti meritórnemu rozsudku,

- 28. apríl 2011 – okresný súd zaslal odvolanie žalobcu sťažovateľke na vyjadrenie a vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku,
- 20. máj 2011 – okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k odvolaniu žalobcu,
- 6. jún 2011 – predloženie spisu Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní,
- 31. október 2011 – uznesenie krajského súdu, ktorým napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd vytkol okresnému súdu, že po konštatovaní absolútnej neplatnosti nájomnej zmluvy vec neposudzoval podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka a nezaoberal sa otázkou zhodnotenia nehnuteľnosti a výškou tohto zhodnotenia,
- 2. december 2011 – spis vrátený okresnému súdu,
- 7. december 2011 – okresný súd zaslal rozhodnutie odvolacieho súdu stranám konania,
- 10. január 2012 – okresný súd nariadil pojednávanie na 10. február 2012,
- 10. február 2012 – pojednávanie, ktoré bolo odročené na 14. február 2012 pre účel pokračovania vo výsluchu účastníkov,
- 13. február 2012 – žiadosť sťažovateľky o odročenie pojednávania z dôvodu zmeny jej právneho zástupcu,
- 14. február 2012 – pojednávanie, ktoré z dôvodu ospravedlnenia sťažovateľky okresný súd odročil na 9. marec 2012,
- 9. marec 2012 – pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na 27. marec 2012 pre účel pokračovania vo výsluchu konateľiek žalobcu,
- 20. marec 2012 – okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobcu,
- 26. marec 2012 – okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky,
- 27. marec 2012 – pojednávanie, ktoré bolo odročené na 17. apríl 2012 pre účel vyhlásenia rozsudku,
- 17. apríl 2012 – pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým bola sťažovateľka zaviazaná zaplatiť žalobcovi ním uplatnený nárok,
- 3. máj 2012 – okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky,
- 9. máj 2012 - okresný súd zaslal odvolanie sťažovateľky žalobcovi na vyjadrenie,
- 22. máj 2012 – okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobcu k odvolaniu sťažovateľky,
- 15. jún 2012 – predloženie spisu krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní,
- 28. február 2014 – uznesenie krajského súdu, ktorým napadnutý rozsudok zrušil podľa § 221 ods. 1 písm. f) a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie,
- 24. apríl 2014 – spis vrátený okresnému súdu,
- 28. apríl 2014 – okresný súd zaslal rozhodnutie odvolacieho súdu stranám konania,

- 3. jún 2014 – okresný súd nariadil pojednávanie na 19. september 2014,
- 5. jún 2014 – okresnému súdu doručené podanie žalobcu,
- 2. júl 2014 – zmena termínu nariadeného pojednávania na 30. september 2014 z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu žalobcu,
- 1. august 2014 – zmena termínu nariadeného pojednávania na 21. október 2014 z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu sťažovateľky,
- 21. október 2014 – pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na neurčito pre účel zváženia nariadenia znaleckého dokazovania,
- 12. november 2014 – okresnému súdu doručené podanie žalobcu, ktorým navrhol vypočúť označených svedkov a nariadiť vo veci znalecké dokazovanie,
- 13. január 2015 – okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k podaniu žalobcu doručenému 12. novembra 2014,
- 27. február 2015 – okresnému súdu doručené listinné dôkazy sťažovateľkou,
- 9. júl 2015 – okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľky o nariadenie pojednávania,
- 19. máj 2016 – okresný súd nariadil pojednávanie na 30. jún 2016,
- 30. jún 2016 – pojednávanie, ktoré bolo odročené na 5. október 2016 pre účel vypočutia predvolaných svedkov,
- 3. október 2016 – zrušenie termínu pojednávania z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne,
- 28. marec 2017 – výzva okresného súdu stranám, aby predložili dôkazy, o ktoré opierajú svoje tvrdenia (okresný súd vyzval žalobcu, aby v lehote 50 dní predložil odborný alebo znalecký posudok preukazujúci požadovaný nárok). Okresný súd súčasne oznámil stranám, že vzhľadom na účinnosť Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nebude vo veci vykonávať výsluchy navrhnutých svedkov a nebude ani nariaďovať znalecké dokazovanie,
- 14. jún 2017 – okresnému súdu doručené podanie žalobcu spolu so znaleckým posudkom znalca Ing. Daubnera vo veci zvýšenia všeobecnej hodnoty nebytového priestoru,
- 19. jún 2017 – okresný súd nariadil pojednávanie na 22. september 2017 a zaslal predložený znalecký posudok sťažovateľke na vyjadrenie,
- 21. august 2017 – okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k znaleckému posudku. Sťažovateľka zároveň predložila odborné vyjadrenie č. 25/2017 zo 16. augusta 2017,
- 14. september 2017 – okresnému súdu doručené vyjadrenie žalobcu k odbornému vyjadreniu predloženému sťažovateľkou,
- 22. september 2017 – pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na 23. október 2017 pre účel vyhlásenia rozsudku,
- 23. október 2017 – pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol,

- 7. november 2017 – okresnému súdu doručené odvolanie žalobcu proti meritórnemu rozsudku,
- 15. november 2017 – okresný súd zaslal odvolanie žalobcu sťažovateľke na vyjadrenie,
- 29. január 2018 – predloženie spisu krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní žalobcu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že okresný súd v napadnutom konaní svojou nečinnosťou a nesprávnym postupom spôsobil zbytočné prierahy. Podľa sťažovateľky napadnuté konanie nie je skutkovo ani právne zložité, napriek tomu nie je právoplatne skončené. Právny stav veci a preukázané skutkové a právne tvrdenia nepotvrdzujú zložitosť prejednávanej veci.

4. Sťažovateľka v napadnutom konaní opakovane poukazovala na neprimerané prierahy a dožadovala sa doručenia dokumentov, informovala sa na stav konania, opakovane sa dožadovala nahliadnutia do súdneho spisu a žiadala okresný súd o ďalší postup vo veci, využila tiež sťažnosť na prierahy v napadnutom konaní podanú predsedovi okresného súdu.

6. Postup okresného súdu v napadnutom konaní sa vyznačuje nečinnosťou a nesprávnym úradným postupom, dôsledkom čoho je neúmerne predĺženie celkovej dĺžky súdneho konania. Okresný súd v odpovedi na sťažnosť sťažovateľky zo 4. apríla 2017 túto posúdil ako dôvodnú, pričom konštatoval, že prierahy boli spôsobné „*administratívnou chybou aj neprimeraným počtom vecí v súdnom oddelení, množstvom reštančných vecí a v neposlednom rade aj nepredvídane dlhodobo trvajúcou práceneschopnosťou zákonnej sudkyne*“.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd doručil k ústavnej sťažnosti vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá k veci uviedla, že ide o skutkovo zložitý spor s potrebou vykonávania rozsiahlejšieho dokazovania.

8. Sťažovateľka namieta prierahy okresného súdu v napadnutom konaní z dôvodu, že súd s ňou nekonal, keď od decembra 2014 do februára 2016 jej neumožnil nahliadnuť do súdneho spisu a informovať sa o stave konania, čím jej bola odopretá možnosť vyjadriť sa k podaniu žalobcu z 12. novembra 2014, ktoré jej bolo doručené až o 18 mesiacov. Konkrétne právnenému zástupcovi sťažovateľky nemal byť v infocentre predložený na štúdium súdny spis v dňoch 18. mája 2015 a 1. februára 2016. Je potrebné poukázať na skutočnosť, že právny zástupca sťažovateľky bol do súdneho spisu nahliadať 13. mája 2015, pričom následne mal záujem o nahliadnutie 18. mája 2016 aj napriek tomu, že zo strany žalobcu do spisu neboli zaslané žiadne podania, keď sa údajne na naštudovanie objednal 15. mája 2015 (piatok), od mája 2015 sám nemal záujem na nazretie do spisu až do 1. februára 2016 (pondelok), keď mu údajne spis nebol predložený na naštudovanie, pričom už 3. februára 2016 mu spis na naštudovanie predložený bol. S poukazom na časté nazerania

do súdneho spisu právnym zástupcom sťažovateľky, údajné odopretie mu nazretia do spisu 18. mája 2015 a 1. februára 2016, mu nespôsobilo žiadne priet'ahy zo strany súdu, keďže následne v priebehu 2 dní mal možnosť sa so spisom oboznámiť, navyše, v spise sa nenachádzali v tomto období vyjadrenia žalobkyne, ku ktorým by sťažovateľka bola nútená zaujať neodkladné stanovisko.

9. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky, že podanie žalobkyne z 12. novembra 2014 jej bolo doručené až po 18 mesiacoch, uviedla, že táto skutočnosť nemohla spôsobiť zbytočné priet'ahy v konaní, keďže podanie žalobkyne obsahovalo prevažne ďalšie návrhy na doplnenie a vykonanie dokazovania, ako aj listinné dôkazy – 4 čestné vyhlásenia, fotografický materiál, ku ktorému nebolo potrebné sa zo strany sťažovateľky vyjadrovať. Navyše, OSP neobsahoval ustanovenie, podľa ktorého bol súd povinný v určitej lehote doručovať podania protistrany, a už vôbec nie listinné doklady doložené v priebehu konania.

10. Skutočnosti uvádzané v bodoch 7 a 8 zákonná sudkyňa nepovažuje za také, ktorých dôsledkom by boli priet'ahy v konaní. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky o nenariadení termínu pojednávania na základe jej žiadosti zo 7. júla 2015 zákonná sudkyňa uviedla, že k určitým priet'ahom v konaní v období do 28. decembra 2015 (do nariadenia termínu pojednávania na 27. máj 2016) mohlo dôjsť, avšak takáto dĺžka nekonania súdu nemohla spôsobiť porušenie jej práva na súdnu ochranu v takej miere, ako to sťažovateľka prezentuje. Dlhšie časové obdobie bolo spôsobené jednak letnými dovolenkami, množstvom vecí v oddelení a už skôr nariadenými pojednávaniami.

11. Vo vzťahu k celkovej dĺžke konania zákonná sudkyňa uviedla, že je potrebné vziať do úvahy skutkovú zložitost' sporu, vo veci bolo doteraz rozhodnuté tromi rozsudkami súdom prvej inštancie a dvoma rozsudkami súdom odvolacím. Spis sa od 1. februára 2018 nachádza z dôvodu podaného odvolania na odvolacom súde Aj s poukazom na účinnosť nového CSP, umožnenie žalobcovi predložiť súdu v dlhšej lehote súkromný znalecký posudok tiež spôsobilo predĺženie dĺžky predmetného konania.

III.2. Replika sťažovateľky:

12. Podľa názoru sťažovateľky napadnuté konanie nie je po skutkovej ani právnej a ani procesnej stránke zložit'é. Okresný súd v konaní rozhodol tromi rozsudkami a v ich odôvodneniach konštatoval, že dokazovanie považuje za riadne vykonané a ukončené a tvrdenia strán za preukázané. Súd v konaní nenariadil znalecké dokazovanie ani nevypočul väčší počet svedkov. Až v roku 2017 žalobca predložil súdu znalecký posudok, ku ktorému sťažovateľka predložila súdu odborné vyjadrenie. Okresný súd sa teda nezaoberal odbornými stanoviskami/vyjadreniami vo veci až do roku 2017.

13. Priet'ahy v súdnom konaní neboli spôsobené procesnými úkonmi sťažovateľky, t. j. nahliadaním do súdneho spisu. Priet'ahy v súdnom konaní boli spôsobené tým, že v konaní, najmä v období od 13. mája 2015 až do 3. februára 2016, došlo k viacerým procesným pochybeniam zo strany súdu, ktoré v konečnom dôsledku konštatuje aj okresný súd a ktoré viedli k priet'ahom v konaní. V dôsledku procesných pochybení súdu bolo sťažovateľke odopreté právo nahliadnuť do súdneho spisu, sťažovateľka nebola informovaná o stave konania, podania sťažovateľky neboli zažurnalizované v súdnom spise, podania sťažovateľky neboli doručované protistrane a, naopak, podania protistrany neboli doručované sťažovateľke.

14. Okresný súd hodnotí vyjadrenie žalobkyne z 12. novembra 2014 obsahujúce zásadné dôkazné materiály, ako sú listinné dôkazy, čestné vyhlásenia, fotografický materiál, ako také, ktoré si nevyžaduje vyjadrenie/reakciu sťažovateľky k tomuto podaniu, čím odôvodňuje prietahy v nedoručovaní tohto podania po dobu 18-tich mesiacov. Sťažovateľka je toho názoru, že okresnému súdu neprináleží prijímať takéto závery, pretože z princípu kontradiktórnosti konania vyplýva, že samotný účastník konania musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie protistrany právne významné. Sťažovateľka je toho názoru, že ide o významné podanie pre samotné rozhodnutie.

15. Nahliadať do súdneho spisu je základným procesným právom účastníka konania³, pričom súdu neprináleží hodnotiť účelovosť a ani interval, resp. periodicitu nahliadania. Dátum nahliadnutia je pritom vždy vopred dohodnutý informačným centrom súdu, ako vyplýva aj z úradných záznamov o nahliadaní. Vzhľadom na skutočnosť, že podania sťažovateľky boli v súdnom spise zažurnalizované až s časovým odstupom po ich doručení (doručené 13. januára 2015 a 27. februára 2015), a pretože okresný súd opakovane pochybil pri doručovaní týchto podaní protistrane, bol uvedený postup zo strany sťažovateľky dôvodný. Dôsledkom správania sťažovateľky nebolo spomalenie postupu konania, resp. spôsobenie prietahov v konaní a jej správanie nemohlo ovplyvniť postup súdu.

16. Sťažovateľka nemôže niesť zodpovednosť za množstvo ostatných právnych vecí na príslušnom oddelení súdu.

17. Okresný súd vo svojom vyjadrení tiež konštatuje, že právny zástupca sťažovateľky mal mať vedomosť o pojednávaní nariadenom na 27. máj 2016, pretože sa pravidelne dostavoval nahliadať do súdneho spisu. Nahliadanie do súdneho spisu nemôže a ani nenahrádza procesný úkon riadneho doručovania písomností v konaní pred súdom.

18. Sťažovateľka v závere konštatuje, že prietahy v napadnutom konaní boli spôsobené nesprávnym procesným postupom súdu bez pričinenia sťažovateľky, resp. účastníkov konania, a aj keď mohli byť spôsobené z nedbanlivosti, ich následky nemôže znášať sťažovateľka. Sťažovateľka je počas doby viac ako desiatich rokov sporovou stranou v konaní, predmetom ktorého je nemalá peňažná suma, pričom jej právne postavenie je stále neisté.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom k porušeniu označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho nečinnosťou.

20. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej

judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

22. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení OSP, a to § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1 OSP, ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 CSP.

23. V zmysle čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb a v zmysle § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

24. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

25. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom napadnutého konania bol pôvodne nárok na zaplatenie peňažnej sumy z titulu úhrady nákladov na zhodnotenie predmetu nájmu, neskôr z titulu bezdôvodného obohatenia predstavujúceho zvýšenie hodnoty nebytového priestoru. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie tvorí bežnú a štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, teda nie je po právnej stránke zložitá. Napadnuté konanie nevykazuje ani faktickú zložitosť (ako to tvrdí okresný súd), ktorá by mohla súvisieť s potrebou nariadenia znaleckého dokazovania, ktoré aj napriek inštruovaniu odvolacím súdom (v zrušujúcom uznesení krajského súdu z 28. februára 2014) nebolo okresným súdom nariadené. K okresným súdom tvrdenej skutkovej zložitosti veci ústavný súd napokon uvádza, že v napadnutom konaní nebol vypočutý ani jeden svedok. Právnou ani faktickou zložitou veci preto nie je možné ospravedlniť neúmernú dĺžku napadnutého konania.

26. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietahom.

27. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania, vychádzajúc najmä z predloženého spisu okresného súdu.

28. Ústavný súd konštatuje, že od podania návrhu 5. marca 2010 do 15. júna 2012 (predloženie spisu krajskému súdu) okresný súd konal plynulo, vykonával procesné úkony potrebné pre meritórne rozhodnutie. Napokon, ani sťažovateľka v ústavnej sťažnosti v rámci daného úseku konania okresnému súdu nevytýka pochybenia či nečinnosť. Ústavný súd však zistil neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v období po zrušení jeho v poradí druhého meritórneho rozsudku odvolacím súdom a vrátení mu veci na ďalšie konanie. Okresný súd bol nečinný bez existencie zákonnej prekážky v období od vrátenia spisu 24. apríla 2014 do uskutočnenia pojednávania 21. októbra 2014 (6 mesiacov), v období od 21. októbra 2014 do uskutočnenia ďalšieho pojednávania 30. júna 2016 (1 rok a 8 mesiacov) a v období od 30. júna 2016 do výzvy okresného súdu stranám uskutočnenej 28. marca 2017 (9 mesiacov). Z uvedeného vyplýva, že celkové obdobie, počas ktorého bol okresný súd nečinný, predstavuje 35 mesiacov, pričom túto dobu treba z ústavnoprávneho hľadiska považovať za neakceptovateľnú a ničím neospravedlniteľnú.

29. Ústavný súd konštatuje, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

30. O neefektívnej činnosti okresného súdu svedčí tá skutočnosť, že obidva jeho meritórne rozsudky boli odvolacím súdom zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie (v ostatnom prípade z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozsudku okresného súdu a jeho nepreskúmateľnosti). Dôsledkom uvedenej neefektívnej činnosti okresného súdu bolo predĺženie napadnutého konania o dobu, počas ktorej krajský súd rozhodoval o dôvodne podaných odvolaniach.

31. Vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému nesprávne procesnému postupu okresného súdu spočívajúcemu v opakovanom odopretí práva na nahliadnutie do súdneho spisu a v opomenutí zasielania písomných podaní druhej sporovej strane ústavný súd konštatuje, že tieto námietky vecne spadajú do ústavného rámca základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, vo vzťahu ku ktorému bola ústavná sťažnosť sťažovateľky odmietnutá ako neprípustná uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 193/2021-37 z 9. marca 2021. Keďže uvedené námietky netvoria predmet konania vymedzený v uznesení ústavného súdu o prijatí sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie, ústavný súd sa nimi nezaoberal.

32. Vo vzťahu k obrane okresného súdu, ktorý poukázal na dlhodobú práceneschopnosť zákonnej sudkyne a množstvo vecí v súdnom oddelení, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezavazujú štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Personálne komplikácie nemajú povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci osoby, ktorá sa naň obrátila.

33. Vychádzajúc zo zistení uvedených v bodoch 27 až 29, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené nielen nečinnosťou okresného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

34. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

35. Keďže napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené (nachádza sa v štádiu rozhodovania o odvolaní žalobcu), ústavný súd prikázal, aby okresný súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

36. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

37. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 8 000 eur s poukazom na celkovú dobu napadnutého konania, jeho priebeh a mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých prieťahoch, tiež na ostatné pochybenia okresného súdu. Prieťahy v konaní sú pre sťažovateľku neakceptovateľné, keďže počas doby viac ako desiatich rokov je vystavená novej povinnosti úhrady vysokej peňažnej sumy, nachádza sa preto v stave právnej neistoty z dôvodov pochybení na strane okresného súdu.

38. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

39. S poukazom na doterajší priebeh napadnutého konania, ktoré dosiaľ nie je právoplatne skončené, ako aj na konštatovanú neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v zistenom období a jeho neefektívnu činnosť, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 eur pre sťažovateľku za primerané finančné zadostučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (bod 3 výroku nálezu).

40. Ústavný súd nevyhovел časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadostučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

41. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 680,74 eur (bod 4 výroku nálezu).

42. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti

ústavnému súdu) a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (replika k vyjadreniu okresného súdu). Právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokátky zvyšuje o 20 %.

43. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júla 2021

Robert Šorl
predseda senátu